

FSD3346

**Näkemyksiä väkivallasta ja rikostiedon
lähteet 2017**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Näkemyksiä väkivallasta ja rikostiedon lähteet 2017 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2019.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (8.8.2019).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD3346. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Haara, Paula (Tampereen yliopisto) & Reunanen, Esa (Tampereen yliopisto): Näkemyksiä väkivallasta ja rikostiedon lähteet 2017 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1.0 (2019-08-08). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3346>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Esite tutkittavalle	5
B	Haastattelukysymykset	9
C	Aineistonäyte	13

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Näkemyksiä väkivallasta ja rikostiedon lähteet 2017

Aineiston nimi englanniksi: Views of Violence in a Changing Media Landscape 2017

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (8.8.2019).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Haara, Paula (Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta)

Reunanen, Esa (Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta)

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Haara, Paula (Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta)

Reunanen, Esa (Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta)

Aineisto luovutettu arkistoon

28.3.2019

Asiasanat

kriminologia; luottamus; medialukutaito; mediankäyttö; mediatutkimus; rikokset; rikosuutiset; turvallisuus; turvattomuus; uhat; väkivalta; väkivaltarikokset

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: joukkoviestimet; rikollisuus ja lainvalvonta; tietoyhteiskunta

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Tässä aineistossa käsitellään haastateltujen mielikuvia väkivallasta ja turvallisuudesta omassa elinpiirissään sekä yleisemmin Suomessa. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, mistä haastatellut etsivät ja saavat tietoa väkivaltarikoksista. Neljä keskusteluryhmää on muodostettu pyrkien siihen, että ne sisältäisivät mahdollisimman erilaisia mediankäyttäjiä: raviurheilua harrastavat tai sen parissa työskentelevät suomalaiset, käsityökerhoa harrastavat suomalaiset ikääntyvät naiset, puolustusvoimilla työskentelevät suomalaiset nuoret miehet sekä noin 20-vuotiaat suomalaiset korkeakouluopiskelijat. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös sitä, miten ryhmän ikä- ja sukupuolijakauma vaikuttaa väkivallan pelkoon ja siitä keskustelemiseen. Ryhmäkoko vaihteli kolmesta yhteentoista osallistajaan ja yhteensä tutkimukseen osallistui 24 henkilöä. Aineisto on kerätty osana Väkivallan kokemus ja rikostiedon lähteet -hanketta, jota on rahoittanut Helsingin Sanomien Säätiö apurahanumerolla 201600122.

Ryhmäkeskusteluiden alussa väkivalta määritellään tässä tutkimuksessa lähinnä fyysiseksi väkivallaksi sekä sillä uhkaamiseksi. Haastatteluissa selvitetään esimerkiksi minkälaisia tilanteita osallistujat pitävät uhkaavina, kokevatko he Suomen ja tarkemmin oman asuinalueensa turvaliiseksi ja onko väkivaltaisuus heidän mielestään lisääntynyt Suomessa. Osallistujia pyydettiin keskustelemaan myös siitä, millaista väkivalta on Suomessa ja onko väkivaltarikollisuus erityinen uhka jollekin tietylle väestöryhmälle. Toinen tutkimuksen pääteema käsitteli sitä, mistä osallistujat saavat tietoa väkivaltarikoksista ja millaista uutisointi väkivaltarikoksista on sekä globaalisti että lähiseudulla. Haastateltavia pyydettiin arvioimaan uutisoinnin ja erilaisten medialähteiden luotettavuutta sekä kahden esimerkkiuutisen sisältöä ja kiinnostavuutta.

Taustatietoina tutkimuksessa kerättiin haastattelu-aika ja -kesto, vastaajien sukupuoli, ryhmäkohtainen vaihteluväli iälle sekä ryhmäkohtainen ammatti- tai koulutustieto.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö

Perusjoukko/otos: Suomalaiset mediankäyttäjät

Aineistonkeruun ajankohta: 13.3.2017 – 11.5.2017

Kerääjät: Haara, Paula (Tampereen yliopisto, Viestintätieteiden tiedekunta)

Aineistonkeruun tekniikka: Kohderyhmäkeskustelu: kasvokkainen keskustelu

Keruväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: osallistuja-avusteinen poiminta

Tutkija kontaktoi suoraan yksittäisiä henkilöitä, jotka auttoivat kokoamaan ryhmän työpaikaltaan, harrastuspaikastaan tai opiskelutovereistaan. Tutkittavat ryhmät pyrittiin koostamaan niin, että ne edustavat mahdollisimman erilaisia suomalaisia mediankäyttäjiä.

Aineiston määrä: Neljä txt-tiedostoa

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Tutkija on tunnisteuuissuussyistä poistanut aineistosta kaikki suorat tunnistheet. Aineistossa esiintyvät nimet ovat peitenimiä. Myös viittaukset asuinpaikkaan sekä muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot on poistettu tai karkeistettu. Tietoarkistossa anonymisointia tarkennettiin muutamassa kohdassa. Tietoarkiston tekemät muutokset on merkattu tuplahakasulkein.

Julkaisut

Haara Paula, Reunanen Esa, Näsi Matti, Kivivuori Janne. (2017). Väkiuvalta pirstaloituvassa mediamaisemassa : Fokusryhmätutkimus uhkan kokemuksesta ja rikostiedon lähteistä. Tampere: Tampereen yliopisto.

Haara, P.; Reunanen, E.; Kivivuori, J.; Näsi, M. (2018). Experiencing violence in a cross-media environment: an interdisciplinary focus group study. *Journal of scandinavian studies in criminology and crime prevention*. 20:1, 73-89. <https://doi.org/10.1080/14043858.2018.1555213>

Näsi Matti, Tanskanen Maiju, Haara Paula, Reunanen Esa, Kivivuori Janne. (2018). Väkiuvaltan kokemus ja rikostiedon lähteet. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. (Katsauksia 30/2018).

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD3346>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (B) tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Liite A

Esite tutkittavalle

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

HAASTATTELUN KÄYTTÖ

Haastattelua käytetään tutkimusaineistona Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa hankkeessa "Väkivallan kokemus ja rikostiedon lähteet".

Äänitallenne puretaan tekstitiedostoksi, ja siinä yhteydessä aineistosta poistetaan tiedot, joiden pohjalta yksittäisen haastateltavan voisi suoraan tunnistaa. Haastateltavien nimet korvataan peitenimillä.

Tutkimusjulkaisuissa ei mainita haastateltavia nimeltä, mutta haastatteluryhmä kuvataan (esim. ikä, sukupuoli, asuinseutu). Julkaisut voivat sisältää suoria otteita haastatteluista.

Tekstitiedostoksi purettu anonymisoitu haastatteluaineisto arkistoidaan tutkimuksen päätyttyä vuonna 2018 Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon myöhempää tutkimus- ja opetuskäyttöä varten. Äänitallenne jää vain tutkimusryhmän käyttöön.

Hyväksyn haastattelun käytön ja arkistoinnin yllä kuvatulla tavalla.

Päiväys ja allekirjoitus:

Nimen selvennys:

Liite B

Haastattelukysymykset

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Väkivallan kokemus ja rikostiedon lähteet: fokushaastattelurunko

Johdanto (10 min)

- Mistä keskustellaan, aikataulu, menettelyn esittely
- Ohjeistus: vapaamuotoinen, erimielisyys sallittu, ei puheenvuoroja mutta ei päällekkäisyyttä
- Tallennus ja lomakkeet: haastattelun käyttö + esite tietoarkistosta + taustatiedot

Aloituspöytä (10 min)

- Esittäytymiskierros, mitä ajattelit kun pyydettiin keskustelemaan aiheesta?
- Väkivallan alaraja: Mikä on mielestänne miedoin asia, joka on jo väkivaltaa?
Onko seuraava mielestänne väkivaltaa:
 - o A läimäisee B:tä kasvoihin
 - o A tönäisee tarkoituksella B:tä
 - o A uhkaa B:tä kasvokkain fyysisellä väkivallalla (huutelee...)
 - o A asettuu seisomaan oviaukkoon niin, että B ei pääse kulkemaan siitä

→ Rajaus: fyysinen väkivalta ja sillä uhkaaminen (vrt. henkinen väkivalta, syrjintä, työpaikkakiusaaminen), väkivaltarikollisuus, ”katuväkivalta”, julkisessa tilassa

1. Väkivalta nykyisessä suomalaisessa yhteiskunnassa (20 min)

- (muista: Mistä kuulit tämän? Miksi ajattelet niin?)
- Esimerkkejä miten väkivalta mielestänne ilmenee yhteiskunnassa?
 - o Kenelle uhka? (sos.asema, ikä, sp)
- Kuinka paljon sitä on?
 - o Mihin suuntaan kehittynyt/ kehitty? (määrä, millaista)
- Mistä väkivalta johtuu? (esim. syrjäytyminen, maahanmuutto, poliisin resurssit, rangaistukset)
- Onko Suomessa turvallista? Onko väkivalta kuinka suuri ongelma?
 - o maantieteelliset mielikuvat + median vaikutus
- Uudet uhkat: Oletteko huolissanne terrorismista, ääriliikkeiden toiminnasta/vihapuheesta?

2. Koettu pelko, arvioitu riski (omat kokemukset) (20 min)

- Millaisia kokemuksia teillä on väkivallasta/ sen uhkasta? (itse uhri, nähnyt tappelun tmv.)
 - o Missä väkivaltaa voi kohdata? (esim. töissä, kadulla, ravintolassa, kotona)
- Oletteko huolissanne väkivallan tai varkauden kohteeksi joutumisesta? Varuillaan olo?
- Onko asuinalueellanne turvallista? Uskallatteko liikkua pimeällä yksin? Muutos?
- Välttämiskäyttäytyminen: Onko olemassa paikkoja kotinne lähistöllä, joita vältätte väkivallan uhkan vuoksi? Miksi?

11.5.2017

- levottomat alueet + median vaikutus
- Muuttopaineet: Oletteko harkinneet muuttoa rikollisuuden, julkisella paikalla tapahtuneen häiriökäyttäytymisen, levottomuuden takia?

3. Rikostiedon lähteet (lähteiden väliset erot, luotettavuus, arvottaminen) (30 min)

- Jos tapahtuu väkivaltarikos, mistä saa tietoonsa, mistä hakee lisätietoja? (muista: *ei aluksi "media"*)
 - terrorismi ja isot tapaukset vs. lähellä sattunut
- Mitä ajattelette rikostiedon lähteenä: (seuraatteko, tarpeeksi tietoa, luotettavuus?)
 - perinteinen uutismedia. Pimittääkö uutismedia joitain rikoksia, suojeleeko rikoksentekejiä?
 - Alibi. (Miksi luetaan?)
 - MV-lehti (Miksi luetaan?)
 - some: keskustelupalstat (Suomi24, Murha.info), FB...
 - puskaradio
- Seuraatteko rikosuutisia, onko uutisaiheena kiinnostava?
- Miten kuvailisitte uutisointia väkivaltarikoksista?
 - Määrä, asiallisuus, muutos?
 - Antaako uutisointi oikeanlaisen kuvan rikollisuudesta?
 - Miltä niiden lukeminen tuntuu? Lisääkö uutisointi pelkoja? (itsessä, muissa)
 - Miten median tulisi kertoa väkivaltarikoksista? (avoimesti, tarkemmin jne.)
- Esimerkkiuutinen väkivaltarikoksesta (ei ikääntyvien ryhmässä)
 - kiinnostava? herättääkö tunteita?
 - esim. tyyppillinen? sensationaalinen? vääristää? maltillinen? asiallinen? informoiva?
 - lisääkö huolta itsessä / muissa?

Liite C

Aineistonäyte

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

K: Voitaiskin tosta, aasinsiltana [naurahtaa] siirtyä, tuli tossa toi media puheeks ja muuta, ja some, niin vaikka puhutaan enemmän tosta rikostiedon lähteestä että tavallaan mistä sitten me saadaan sitä tietoa, väkivallasta, niin mistä te saatte tietoa väkivaltarikollisuudesta? Noin yleensäkin, tai ajatellaan vaikka semmonen tilanne että on joku väkivaltarikos tapahtunu niin mistä te todennäköisesti saatte sen yleensäkin tietoon ne?

N1: Uutiset.

M1: Mul on, mä katon aina ysin uutiset, sitten mä katon kymppärit, sit mul on koko ajan radio auki, niin mä melkein sano että mä en montaa tuntia myöhästy jos joku isompi tapahtuma on käyny, niin mä tiedän sen. Kun mä en voi pitää tablettia kopissa mukana, kun se hakkaantuu rikki että mulla on se kesän siinä nätis kotelos, mut ku talvel ku se on siellä, se on heti musta kun on kakskyt raatii pakkasta. Sen takia mä en pidä sitä että mä melkein sanon et mä katon kyl telkasta ja radiosta, ku mul on aina se päällä.

K: Mites muut?

M2: Varmaan nykypäivänä ehkä enemmän tulee jostain Twitteristä, uutissyötteen, sieltä hakeutuu sitten sinne lehden verkkosivulle tai sillai ja, se on varmaan se ensimmäinen jos jotain tapahtuu jossakin niin sinne se tulee melkein kaikista ekana.

